

<p>УХВАЛЕНО вченою радою Харківського національного педагогічного університету імені Г.С. Сковороди протокол № 3 від «12» червня 2020 року</p>		<p>Система управління якістю ХНПУ імені Г.С. Сковороди</p> <p>ПРОГРАМА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ</p> <p>Поведінкова економіка</p>	<p>ЗАТВЕРДЖЕНО В.о. ректора Харківського національного педагогічного університету імені Г.С. Сковороди Ю. Бодик</p> <p>ВІД «12» червня 2020 р.</p>
--	---	---	--

НАВЧАЛЬНА ПРОГРАМА

ПОВЕДІНКОВА ЕКОНОМІКА

(назва навчальної дисципліни)

рівня вищої освіти	Першого (бакалаврського)
	<i>(назва рівня вищої освіти)</i>
галузі знань	05 Соціальні та поведінкові науки
	<i>(шифр і назва галузі знань)</i>
спеціальності	051 Економіка
	<i>(код і назва спеціальності)</i>
освітня програма	Економіка, управління та право
	<i>(шифр і назва)</i>
Шифр за навчальним планом	ЦДВВС - 1.40

Харків – 2020 рік

Розробники програми: В. Соляр кандидат економічних наук,
доцент, завідувач кафедри економічної теорії,
фінансів і обліку

Рецензенти: Л. Радченко кандидат економічних наук,
доцент, професор кафедри економічної теорії,
фінансів і обліку ХНПУ імені Г.С.Сковороди
Гуцан Т.Г., кандидат педагогічних наук,
доцент кафедри економічної теорії ХНПУ
імені Г.С.Сковороди

Обговорено та рекомендовано до затвердження вченою радою юридичного факультету
протокол № 10 від «10» червня 2020 року

Голова ради (В.О. Процевський)
(підпис) (прізвище та ініціали)

Схвалено центром ліцензування, акредитації і контролю якості освіти

Директор (І. Єсьман)
(підпис) (прізвище та ініціали)

1. Пояснювальна записка

Програма *вибіркової* навчальної дисципліни *Поведінкова економіка* складена відповідно до освітньої програми підготовки фахівців першого (бакалаврського) рівня вищої освіти, галузі знань *05 Соціальні та поведінкові науки спеціальності 051 Економіка*.

Мета та завдання навчальної дисципліни

Мета навчальної дисципліни *Поведінкова економіка* - формування у студентів знань теорії та практики поведінкової економіки, розуміння поведінкових закономірностей та їх впливу на перебіг економічних процесів, формування на цій основі професійних компетентностей у сфері прийняття економічних рішень.

Основними завданнями вивчення дисципліни *Поведінкова економіка* є:

- вивчення теоретичних положень поведінкової та експериментальної економіки;
- засвоєння правил, принципів, оволодіння інструментами та методами дослідження впливу поведінкових факторів на прийняття економічних рішень;
- удосконалення вмінь та навичок застосування поведінкових моделей у розвитку економічних відносин та управлінні економічними суб'єктами.

У результаті вивчення навчальної дисципліни відповідно до освітньої програми формуються **програмні компетентності**:

ІК. Здатність розв'язувати складні спеціалізовані завдання та практичні проблеми у сфері економіки та у процесі навчання, що передбачає застосування теорій та методів економічної науки.

ЗК 1. Здатність до абстрактного мислення, аналізу та синтезу.

ЗК 2. Здатність застосовувати знання у практичних ситуаціях.

ЗК 3. Знання та розуміння предметної області професійної діяльності.

ЗК 7. Здатність до адаптації та дії в новій ситуації.

ЗК 8. Здатність до креативного та критичного мислення.

ЗК 9. Здатність приймати обґрунтовані рішення.

ЗК 10. Навички міжособистісної взаємодії.

ЗК 11. Здатність виявляти ініціативу та підприємливість.

ЗК 12. Здатність свідомо та соціально-відповідально діяти на основі етичних міркувань.

ФК 1. Здатність виявляти закономірності функціонування сучасної економіки на мікро- та макrorівні.

ФК 3. Розуміння основних особливостей провідних наукових шкіл та напрямів економічної науки.

ФК 4. Здатність описувати економічні та соціальні процеси і явища на основі теоретичних та прикладних моделей, аналізувати і змістовно інтерпретувати отримані результати.

ФК 5. Розуміння основних особливостей сучасної світової та національної економіки, інституційної структури, напрямів соціальної, економічної та зовнішньоекономічної політики держави.

ФК 6. Здатність застосовувати економіко-математичні методи та моделі для вирішення економічних задач.

ФК 9. Здатність прогнозувати на основі стандартних теоретичних та економетричних моделей соціально-економічні процеси.

ФК 9. Навички використання сучасних джерел економічної, фінансової, соціальної, управлінської, облікової інформації для складання службових документів та аналітичних звітів.

ФК 11. Здатність використовувати аналітичний та методичний інструментарій для обґрунтування економічних рішень.

ФК 14. Здатність проводити аналіз функціонування та розвитку суб'єктів господарювання, стану функціональних підсистем підприємств, організацій та установ.

ФК 15. Здатність поглиблено аналізувати проблеми і явища в одній або декількох професійних сферах у межах спеціальності.

Передумови вивчення дисципліни: Курс органічно пов'язаний з такими дисциплінами навчального плану, як основи економічної науки, філософія, методологія економічного аналізу, історія економічних вчень, мікроекономіка, макроекономіка, політологія, соціологія, економіка праці, та є складовою дисциплін професійної підготовки.

Результати навчання за дисципліною

У результаті опанування змісту навчальної дисципліни здобувачі мають досягнути таких **програмових результатів навчання:**

ПРН 1. Знати та використовувати економічну термінологію, пояснювати базові концепції економіки.

ПРН 2. Демонструвати стійке розуміння принципів економічної науки, особливостей функціонування економічних систем.

ПРН 3. Використовувати аналітичний та методичний інструментарій для розуміння логіки прийняття господарчих рішень різними економічними агентами (індивідуумами, домогосподарствами, підприємствами та органами державної влади).

ПРН 5. Пояснювати моделі соціально-економічних явищ з погляду фундаментальних принципів і знань на основі розуміння основних напрямів розвитку економічної науки.

ПРН 7. Усвідомлювати основні особливості сучасної світової та національної економіки, інституційної структури, напрямів соціальної, економічної та зовнішньоекономічної політики держави.

ПРН 8. Визначати попит та пропозицію на ринку праці, аналізувати структуру зайнятості та безробіття.

ПРН 10. Вміти аналізувати процеси державного та ринкового регулювання соціально-економічних і трудових відносин.

ПРН 11. Застосовувати набуті теоретичні знання для розв'язання практичних завдань та змістовно інтерпретувати отримані результати.

ПРН 12. Ідентифікувати джерела та розуміти методологію визначення і методи отримання соціально-економічних даних, збирати та аналізувати необхідну інформацію, розраховувати економічні та соціальні показники.

ПРН 13. Вміти працювати як самостійно, так і в команді.

ПРН14. Розуміти та планувати можливості особистого професійного розвитку.

ПРН 15. Демонструвати базові навички креативного та критичного мислення у дослідженнях та професійному спілкуванні.

ПРН 16. Виконувати міждисциплінарний аналіз соціально-економічних явищ і проблем в одній або декількох професійних сферах.

ПРН 17. Використовувати нормативні та правові акти, що регламентують професійну діяльність.

ПРН 19. Демонструвати вміння абстрактно мислити, застосовувати аналіз та синтез для виявлення ключових характеристик економічних систем різного рівня, а також особливостей поведінки їх суб'єктів. Демонструвати гнучкість та адаптивність у нових ситуаціях, у роботі із новими об'єктами, та у невизначених умовах.

ПРН 20. Набути навички самостійної роботи, виявляти ініціативу та підприємливість, бути критичним і самокритичним. Демонструвати здатність діяти соціально відповідально та свідомо на основі етичних мотивів, поваги до різноманіття думок, індивідуальних та міжкультурних відмінностей людей.

На вивчення навчальної дисципліни відводиться 6 кредитів ЄКТС 180 годин.

2. Зміст навчальної дисципліни за модулями татемами

Модуль 1. Загальні основи економічної поведінки

Тема 1.1. Поведінкова економіка в системі економічних наук

Роль, предмет та завдання поведінкової економіки. Цілі та завдання поведінкової економіки. Предмет та методи дослідження в поведінковій економіці.

Тема 1.2. Когнітивні процеси в регуляції поведінки

Поняття й види когнітивних процесів. Когнітивні процеси в прийнятті економічних рішень. Когнітивні обмеження.

Тема 1.3. Психологія прийняття рішень в економіці

Суб'єктивність у прийнятті рішення. Вплив індивідуальних особливостей на процес прийняття рішення. Цінності та критерії прийняття рішення. Вплив досвіду та рішення за аналогією. Індивідуальні особливості прийняття рішення.

Тема 1.4. Внутрішня мотивація та механізми підтримки діяльності

Динаміка мотивації. Поняття мотивації, мотиву, стимулу, компенсації. Теорії мотивації. Етапи мотиваційного процесу. Вплив самооцінки на мотивацію. Дослідження самоконтролю. Зовнішня та внутрішня мотивації. Емоції як регулятор активності. Афективні механізми підкріплення поведінки. Вплив емоцій на вибір. Управління емоціями.

Модуль 2. Експериментальна поведінкова економіка

Тема 2.1. Прийняття рішень в умовах ризику

Концепції прийняття рішень в умовах ризику. Концепція очікуваної корисності. Обмеження теорії Неймана-Моргенштерна. Міра неприйняття ризику Ерроу-Пратта. Парадокс Алле. Теорія перспектив Канемана-Тверські. Основні постулати теорії. Функція цінності в теорії перспектив. Поняття точки відліку та шляхи її формування. Ефекти ризикованого вибору. Ефект достовірності. Ефект ймовірності. Ефект відображення.

Тема 2.2. Міжчасовий вибір та фреймінг

Поняття міжчасового вибору. Нестійкі переваги та їх моделювання. Прокрастинація та наївність. Валентність подій та її вплив на оцінку ризику. Оцінка позитивних та негативних подій. Психологічні принципи оцінки ризику. Фреймінг. Залежність вибору від контексту. Види фреймів.

Тема 2.3. Евристики в прийнятті економічних рішень

Евристика доступності. Евристики оцінки частоти та вірогідності. Евристика репрезентативності. Суб'єктивна ймовірність. Помилки логіки. Помилкове сприйняття випадковості. Помилки умовиводу. «Необдумані» рішення. Помилки планування. Помилки в оцінці втрат

Тема 2.4. Аномалії в економічній поведінці

Індивідуальні аномалії. Ефект переваг. Імпульсивне інвестування. Аномалії групової поведінки. Взаємна корисність. Стадна поведінка. Аномалії ринкової поведінки. Гіпотеза ефективного рівня оплати праці. Феномени прибутковості акцій. Пастка дивідендів.

Тема 2.5. Соціальні аспекти економічної поведінки

Економічні фактори спільної діяльності. Поняття групи. Згуртованість. Статус. Розвиток груп. Групова динаміка. Продуктивність у групах. Соціальне сприяння та соціальне гальмування. Групове мислення. Соціальні феномени. Групові цінності та альтруїзм. Справедливість та свобода. Моделі кооперативної поведінки. Уникнення нерівності.

3. Засоби діагностики успішності навчання

Тестування (письмове), опитування (усне, письмове), реферати, доповіді, розв'язання контрольних завдань

4. Форма підсумкового контролю успішності навчання – залік

5. Рекомендовані джерела

Базові

1. Бебело А.С. Соціалізація і гуманізація економічних відносин : Навч. посіб. / А.С. Бебело, С.А. Бебело, А.В. Коровський. – К. : КНЕУ, 2007. – 240 с.
2. Беляев О.О. Системно-економічна трансформація: теорія та практика здійснення в Україні : Навч. посіб. / О.О. Беляев. – К. : КНЕУ, 2006. – 174 с.
3. Вегера С. А. Поведінкова економіка – особлива галузь економічної теорії / С. А. Вегера // Актуал. проблеми економіки. – 2004. – № 2. – С. 4-16 16
4. Коровський А.В. Еволюція людського фактора економіки та проблеми його

формування : Монографія / А.В. Коровський. – К. : КНЕУ, 2004. – 184 с.

5. Куценко В.І. Соціальний вектор економічного розвитку : Монографія / В. І. Куценко ; під наук. ред. Б. М. Данилишина ; Рада по вивч. продукт. сил України НАНУ. – К. : Наукова думка, 2010. – 735 с.

6. Шумпетер Й.А. Теорія економічного розвитку: Дослідження прибутків, капіталу, кредиту, відсотка та економічного циклу. - К. : Києво-Могилянська академія, 2011

Допоміжні

1. Douglas Bernheim, B. And Antonio Rangel. «behavioural public economics». The New Palgrave Dictionary of Economics. Second Edition. Eds. Steven N. Durlauf and Lawrence E. Blume. Palgrave Macmillan, 2008.

2. Psychological Dimensions of Culture, Economics, Management: Science Journal. VIII, 2016. 78

3. The New Palgrave Dictionary of Economics Online. Palgrave Macmillan. 07 February 2016.

4. Бернстайн Пітер. Фундаментальні ідеї фінансового світу. Еволюція = Capital Ideas Evolving. – М. : «Альпіна Паблішер», 2009. – 256 с.

5. Економічні дослідження (методологія, інструментарій, організація, апробація) [Текст]: [навч. посіб.]; рекомендовано МОН / за ред. А.А. Мазаракі; Київський нац. торг.-екон. ун-т. - 2-ге вид. - К.: [КНЕУ], 2011. - 295 с.

6. Кліменко О.М. Соціальна економіка [Текст]: навч. посіб. / Харківський національний економічний університет. - Х.: ХНЕУ, 2013. - 146 с.

7. Ложкін Г.В., Спасніков В.В., Комаровська В.Л. Економічна психологія: Навчальний посібник. – К.: ВД «Професіонал», 2004. – 304 с.

8. Лозинський О.М. Економічна психологія та психологія підприємництва. Навчальний посібник / О.М.Лозинський. – Львів: «Тріада плюс», 2015. – 246 с.

9. Мартиненко М.В. Психологія управління [Текст]: навч. посіб. / Харківський національний економічний університет. - Х.: ХНЕУ, 2009. - 154 с.

10. Шиян А.А. Теоретико-ігровий аналіз раціональної поведінки людини та прийняття рішень в управлінні соціально-економічними системами: монографія. - Вінниця : УНІВЕРСУМ-Вінниця, 2009

11. Ядранський Д. М. Моделі соціальної та економічної людини в сучасній економічній теорії // Держава та регіони. Серія: Економіка та підприємництво. - 2012. - № 2. - С. 10-16

6. Додаткові ресурси

1. Дистанційний курс. Режим доступу: <http://lms.hnpu.edu.ua/>
2. Офіційний сайт Верховної Ради України. Режим доступу: <http://www.rada.kiev.ua>
3. Офіційний сайт Державного комітету статистики України. Режим доступу: <http://www.ukrstat.gov.ua>

4. Офіційний сайт Кабінету Міністрів України. Режим доступу: <http://www.kmu.gov.ua>

5. Офіційний сайт Міжнародного валютного фонду. Режим доступу: <http://www.imf.org>

6. Офіційний сайт Міністерства економіки України. Режим доступу: <http://www.me.gov.ua>

7. Офіційний сайт Міністерства освіти і науки України. Режим доступу: <http://www.mon.gov.ua>

8. Офіційний сайт Міністерства фінансів України. Режим доступу: <http://www.minfin.gov.ua>

9. Офіційний сайт Національного банку України. Режим доступу: <http://www.bank.gov.ua>

10. Офіційний сайт Ради підприємців України при КМУ . Режим доступу: <http://www.radakmu.org.ua>

11. Офіційний сайт Світового банку. Режим доступу: <http://www.worldbank.org>

12. Силабус курсу. Режим доступу: http://hnpu.edu.ua/sites/default/files/files/Kaf_economiki/Silabus/